

Слід відзначити, що психологічне вивчення професійної діяльності тісно пов'язане з проблемами психології особистості. Адже тут вбачається взаємозв'язок: з одного боку, особливості особистості працівника здійснюють суттєвий вплив на процес і результати його професійної діяльності, з іншого боку – саме формування людської особистості в значній мірі відбувається в ході професійної діяльності та під її впливом.

Отже, комунікативна компетентність дозволяє виокремити індивідуальну траєкторію самовдосконалення, передбачає зміни значимих якостей в результаті свідомої цілеспрямованої активності, яка забезпечує підвищення професійної діяльності працівників прокуратури, адже вона значній мірі протікає в умовах спілкування, що складає основний зміст їх діяльності. Тому є необхідність підвищення та розвитку комунікативної компетентності прокурора, що є важливим елементом удосконалення системи органів прокуратури. У свою чергу, це дозволить підняти рівень довіри та поваги громадян до працівників органів прокуратури України.

Список використаних джерел

1. Немов Р.С. Психологія. / Немов Р.С. – М., 1990.

Булатов А.С., ад'юнкт кафедри
юридичної психології НАВС

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ШАХРАЙСТВА

Злочинність є результатом соціальних протиріч, які існують в суспільстві. Вона пов'язана з різними явищами і процесами об'єктивної дійсності, які її породжують та трансформують. Дослідження цих явищ і процесів, їх зв'язку зі злочинністю є одним із завдань кримінологічної, юридичної, психологічної наук.

Аналізуючи розвиток суспільства в Російській Федерації В. М. Лімонов виділяє в якості найбільш вагомих причин шахрайства ряд протиріч в соціально-економічній, ідеологічній та культурно-виховній сфері. Важливим фактором шахрайства

за Лімоновим є протиріччя між словом і ділом, тобто обман, який полягає в порушенні моральних норм, і призводять до падіння морального рівня суспільства в цілому, що проявляється в різних сферах (головним чином, в економічній). Обман населення з боку держави (недоліки приватизаційного процесу, гіперінфляція) породив виправдання вчинення аморальних вчинків (включаючи незаконні) серед громадян. Останні розцінюють як цілком моральні посягання на державну власність, а також на приватну власність, яка опинилася у окремих осіб злочинним шляхом.

Серед соціально-психологічних чинників шахрайства О.В. Лисодєд виділяє прояв протиріч між суспільним буттям і суспільною свідомістю. Суспільна свідомість разом з іншими чинниками об'єктивної дійсності впливає на людину, її поведінку та діяльність. Ця поведінка може носити протиправний характер, якщо на рівні буденної свідомості існують антисуспільні погляди, звичаї, звички (егоїзм, користолобство, презирство до людей і суспільства, втрата почуття відповідальності тощо), які в поєднанні з іншими криміногенними факторами, переломлюючись через індивідуальну свідомість, породжують можливість вчинення злочинів. Саме дефекти суспільної свідомості виступають головною причиною шахрайських посягань як виду злочинності [1].

Причинами та умовами конкретного злочину згідно Г. М. Міньковського і М. М. Голоднюка є [2, с 114]:

а) середовище, що формує дисгармонію або деформації потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій конкретної особистості, які стають основою криміногенної мотивації;

б) сама криміногенна мотивація;

в) ситуації, в яких перебуває особистість у процесі розвитку, життєдіяльності і безпосередньо в процесі вчинення злочину, що сприяють виникненню і реалізації криміногенної мотивації в поведінці.

Негативні морально-психологічні якості шахраїв, що впливають на вчинення ними конкретних шахрайських посягань, формуються протягом усього попереднього життя і в більшості своїй зумовлюються тими соціальними цінностями, які

сповідуються, зокрема, в малих соціальних групах, членами яких вони є.

Головне місце у формуванні антигромадських якостей, поглядів і уявлень особистості шахраїв займає сім'я. За результатами дослідження О.В. Лисоседа такі несприятливі обставини формування особистості як матеріальні труднощі в сім'ї відзначалися у 2,8% кримінальних справ засуджених за шахрайство, неблагополучна обстановка в сім'ї – 1,2% засуджених, дефекти сімейного виховання – 14,2% засуджених [1, с. 142].

Несприятливий вплив мікросередовища призводить до деформації особистісних інтересів і потреб, негативного ставлення до праці як засобу задоволення потреб, морального та правового нігілізму, орієнтації на протиправну поведінку та обрання паразитичного способу життя. У професійних ж шахраїв паразитичний спосіб життя призводить до вироблення своєрідного індивідуального стилю життя, основним елементом якого є установка на постійну злочинну діяльність [2].

Дослідження Є. Ю. Стрижовим соціальних детермінант (макросередовища) шахрайства встановлено, що воно виникає під впливом трьох головних факторів у структурі морально-правового менталітету сучасного суспільства [3]: орієнтація на моральні норми індивідуалізму і прагматизму, цінності влади, гедонізму, особистого успіху; схвальне ставлення значної частини населення до шахрайства як допустимому способу отримання матеріальних благ; зневажливе ставлення до чесної продуктивної праці при некритичному ставленні до грошей.

Список використаних джерел

1. Лисосед О. В. Кримінологічні проблеми шахрайства: дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О. В. Лисосед / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 1999. – 273 с.
2. Кримінологія [Текст] : учебник / А. А. Игнатьев [и др.] ; науч. ред.: Н. Ф. Кузнецова, Г. М. Миньковский. - М. : БЕК, 1998. - 566 с.
3. Стрижов Е.Ю. Нравственно-психологические детерминанты мошенничества : автореф. дис. на соискание ученой степени докт. психол. наук : спец. 19.00.06

Валецька О.В., доцент кафедри історії та теорії держави і права Чорноморського державного університету імені Петра Могили, кандидат юридичних наук, доцент

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ПСИХОЛОГІЇ ТА ЮРИСПРУДЕНЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН)

Поняття відповідальності є базовим у різних галузях наукового пошуку: філософії, соціології, психології та праві. Для змістовного реформування законодавства в Україні доцільно дослідити погляди науковців та практиків, і використати у подальшій нормотворчості надбання цих наукових шкіл.

Характеризуючи поняття відповідальності необхідно виходити із етимологічного його значення - необхідність, обов'язок відповідати за свої дії, бути відповідальним за них [1, с. 457]. В. Даль визначає обов'язок як повинність, що лежить на особі, обов'язок до самого себе, до оточуючих, до держави і до духовної сфери [2, с. 640]. Усвідомлення особистістю своєї відповідальності визначається цілою низкою чинників. До них відносяться пізнавальні, мотиваційні, характерологічні, ситуативні та інші. У процесі еволюції відповідальності виникає внутрішній механізм контролю. Суб'єкт, насамперед, відповідає за свої дії перед самим собою, а не перед зовнішньою інстанцією. Наявність інстанції як такої є важливим фактором, що регулює не тільки індивідуальну, а й суспільне життя. Кількість інстанцій, перед якими людина несе відповідальність, досить велике. Психологічною передумовою відповідальності є можливість вибору, тобто свідомої переваги певної лінії поведінки [3, с. 21].

Психологи відзначають, що відмінною рисою діяльності є те, що породжуючись потребою як джерелом активності, вона направляє у свідомою метою як регулятором активності [4, с. 140]. А.В. Петровський вказує, що безпосередньою